

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Raittila, Raija

Title: Pedagogisen toimintaympäristön ja laadun yhteys varhaiskasvatuksessa

Year: 2023

Version: Published version

Copyright: © Tutkittua varhaiskasvatuksesta 2023

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Raittila, R. (2023, 22.9.2023). Pedagogisen toimintaympäristön ja laadun yhteys varhaiskasvatuksessa. Tutkittua varhaiskasvatuksesta.
<https://tutkittuavarhaiskasvatuksesta.com/2023/09/22/pedagogisen-toimintaympariston-ja-laadun-yhteys-varhaiskasvatuksessa/>

Tutkittua varhaiskasvatuksesta

ISSN 2737-3665

Valikko

Pedagogisen toimintaympäristön ja laadun yhteys varhaiskasvatuksessa

22 SYYSKUUN, 2023 ~ SAMULI RANTA

Vieraskynässä

[kommentti](#)

[Bloggaa uudelleen](#)

[Tilaa](#)

Varhaiskasvatuksen pedagogisen työn toteutuminen ja laatu ovat oleellisesti kytköksissä toimintaan varattujen ympäristöjen kanssa (Matthews & Lippman 2020; Stankovic-Ramirez & Vittrup 2023). Suomalaisessa ”varhaiskasvatuksessa tavoitteena on varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, inklusiivinen, terveellinen ja turvallinen sekä esteetön oppimisympäristö”, jonka ymmärretään sisältävän fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen ulottuvuuden (Varhaiskasvatuslaki 540/2018; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022). Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöjä kuvaillaan alaa ohjaavissa asiakirjoissa melko monipuolisesti, mutta kuvailu tehdään ilman teoreettista kehikkoa. Pedagogiikan ja oppimisympäristöjen välinen yhteys on kuitenkin monimutkainen kysymys, jonka tutkimusta on tehty erityisesti avoimista kouluympäristöistä (Mulcahy, Cleveland & Aberton 2015; McNeil & Borg 2018).

Tässä blogikirjoituksessa käsitteelen lähinnä käsiteanalyysiin ja aiempaan tutkimukseen pohjaten, miten varhaiskasvatuksen oppimisympäristön käsitteellinen määrittely auttaa oppimisympäristöjen arvioinnissa, kehittämisessä ja suunnittelussa. Tarkastelussa tuodaan esiin viimeaikaista varhaiskasvatus- ja koulutusympäristöihin liittyvää tutkimusta ja sen suhdetta ajankohtaisiin varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin kysymyksiin.

Fyysisestä oppimisen ympäristöstä pedagogiseksi toimintaympäristöksi

Pedagogiseen ympäristöön liittyvä käsiteanalyysi on tärkeää, sillä ympäristöt eivät ole koskaan neutraaleja oppimisen ’näyttämöjä’, joissa kasvatus, opetus ja hoiva tapahtuvat. Nämä ympäristöt ovat tietoisesti tai tiedostamatta rakennettuja ja rakentuneet tietynlaisiksi ja niillä tuotetaan käsitystä kasvatustyöhön liittyvistä kulttuurista käytännöistä ja arvoista (Raittila & Siippainen 2022).

Oppimisympäristön käsite määritellään väljästi fyysiseksi, psyykkiseksi ja sosiaalseksi (Cleveland 2009; Kokko & Hirsto 2020). Varhaiskasvatuksen psyykkistä ja sosiaalista ympäristöä on tutkittu monipuolisesti, vaikka ko. tutkimuksissa ei ole käytetty oppimisympäristön käsitettä (kohteena esimerkiksi eri toimijoiden vuorovaikutus ja (työ)hyvinvoinnin ulottuvuudet, lasten osallisuus, fyysinen aktiivisuus varhaiskasvatusympäristössä). Varhaiskasvatuksen fyysiseen ympäristöön liittyvä tutkimus on laajan kansainvälisen katsausartikkelin mukaan keskittynyt kahteen pääteemaan: miten lapset ja aikuiset havaitsevat ja käsittävät varhaiskasvatuksen fyysisen ympäristön, ja mikä merkitys fyysisellä ympäristöllä on lasten käyttäytymiseen ja kognitiiviseen sekä emotionaaliseen kehitykseen. Katsausartikkelissa tuodaan esiin, että fyysisellä ympäristöllä on tutkimusten mukaan merkitystä lasten kehitykselle. Toisaalta tarkastelussa päädytään johtopäätökseen, että tilan ja pedagogiikan yhteyden tutkiminen vaatii siirtymistä uudenlaiseen, relationaaliseen näkemykseen ympäristön käsitteestä (Berti, Cigala & Sharmahd 2019). Tämä tarkoittaa, että tutkimuksissa painotetaan fyysisen tilan, tilassa toimivien ihmisten ja pedagogisen

suunnitellun sekä toteutetun pedagogisen toiminnan relationaalista suhdetta (Mulcahy, Cleveland & Aberton 2015). Tällöin tarkastelun kohteena on pedagoginen toimintaympäristö.

Relationaalinen toimintaympäristö

Ajatus relationaalisesta oppimisympäristöstä perustuu kriittisen yhteiskuntamaantieteen alueella kehitettyyn tilan relationaaliseen ontologiaan (Soja 1986; Massey 2005; myös Raittila 2008), jossa ympäristö ymmärretään kulttuurisesti, paikallisesti ja henkilökohtaisesti koko ajan neuvoteltavaksi toimintaympäristöksi (Mulcahy et al. 2015; Berti, Cigala & Sharmahd 2019). Eli se millaiseksi päiväkotiympäristöksi (Mulcahy et al. 2015; Berti, Cigala & Sharmahd 2019). Eli se millaiseksi päiväkotiympäristöksi fyysisenä, sosiaalisena ja kulttuurisena ympäristönä rakentuu, vaikuttaa siihen, miten päiväkotiympäristö toimii (Massey 2008). Tässä ajattelussa fyysisen ympäristön elementtejä tarkastellaan mahdollisuuksina, ns. tarjoumina, joiden toteutumiseen tai käyttämättä jättämiseen, vaikuttavat ympäristössä toimivat ihmiset. Päiväkodissa niin lapset kuin aikuisetkin tekevät valintoja fyysisen ympäristön käyttämisestä. Näin kaikki vaikuttavat toiminnallaan siihen, millainen varhaiskasvatuksen toimintaympäristöstä muodostuu. Aikuisilla on valta-asemansa takia suuri vaikutus pedagogisen toimintaympäristön muotoutumiseen. Toimintaa ohjataan niin fyysistä ympäristöä muokkaamalla ja järjestämällä, toimintaan liitetyillä säännöillä ja ohjeilla kuin kulttuurisilla käytännöillä. Käytännössä varhaiskasvatuksen pedagogista toimintaympäristöä

määritellään monella tasolla: kansallisella (lait ja opetussuunnitelman perusteet), kunnallisella (paikalliset ohjeet, sääntely ja opetussuunnitelmat), koulu- ja päiväkotikohtaisesti (organisointi ja periaatteet) ja ryhmä- ja tilannekohtaisesti (käytännöt) (Raittila, Vuorisalo & Rutanen, tulossa).

Koulujen uudelaisiin, avoimiin oppimisympäristöihin kohdistuu tällä hetkellä tutkimusta, jossa yhdistyvät arkkitehtuurin ja pedagogisen työn kysymykset. Innovatiivisia koulutiloja on perusteltu 2000-luvun uudelailla pedagogisilla tarpeilla. Tutkimuksissa ollaan erityisesti kiinnostuneita muuttuneen fyysisen oppimisympäristön merkityksestä pedagogiselle työlle ja oppimiselle (Cardellino & Woolner 2020; Niemi 2021; Young et al. 2021). Tällaista tutkimusta toivoisi tehtävän myös päiväkotien uudelaista fyysisistä ympäristöistä. Päiväkotien rakentamisessa on nimittäin otettu käyttöön aivan uudelaista konsepteja: esimerkiksi suositaan suuria, jopa 300 lapsen päiväkoteja; kaikille lapsiryhmille ei rakenneta enää omia tiloja, vaan tiloja käytetään vuorotellen ryhmien toiminnan ajoituksia muokaten; ruokailua varten varataan yhteinen ruokasali, jonka käyttö porrastetaan ajallisesti ja nyt rakennetaan päiväkotikouluja lasten koulutuspolun alkua varten. Olisi kiinnostavaa tietää, mitä tällaiset muutokset fyysisissä varhaiskasvatusympäristöissä tuottaa varhaiskasvatuksen toimintaan ja pedagogisen työn suunnitteluun, toteutukseen, arviointiin ja kehittämiseen. Millaisista varhaiskasvatukseen liittyvistä ideologisista muutoksista on kyse, kun on siirrytty kodinomaisuutta korostavista päiväkotituloista tehokkaisiin suurempiin yksiköihin (Yle 20.2.2019). Tutkimustuloksista selviää, että uudelaistilat eivät sinänsä tuota uudenlaista pedagogiikkaa ja parempia oppimistuloksia. Tarvitaan pedagogisten periaatteiden ja pedagogisen toiminnan oivaltavaa uudelleenjärjestämistä tilojen tarjoamien uusien mahdollisuuksien (tarjoumien) hyödyntämiseksi (Bøjer 2021; Imms & Byers, 2017; Mahat, Bradbeer, Byers & Imms 2018, 18–19). Erityisen tärkeää olisi tutkia, mitä uudelaistilaratkaisut tuottavat lasten näkökulmasta heidän varhaiskasvatusarkeensa.

Pedagoginen toimintaympäristö ja varhaiskasvatuksen laatu

Pedagogisen toimintaympäristön voi siis ymmärtää jatkuvaksi prosessiksi, joka määritellään joka hetki yhä uudelleen yhteisessä toiminnassa. Pedagogista toimintaympäristöä voi kuvata tilallisuuden ja varhaiskasvatukseen liittyvien ideologisten periaatteiden risteyskohdaksi. Tilallisuuden eri elementit (fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen) muokkautuvat kussakin jo olemassa olevassakin varhaiskasvatusympäristössä sen mukaan, miten kukin ympäristössä toimiva henkilö yhdessä toisten kanssa niitä muokkaa. Ideologia tulee mukaan niiden käsitysten kautta, jotka liitetään hyvään varhaiskasvatukseen ja varhaiskasvatusympäristöön.

Perjantaina 15.9.2023 oli Valssin – Varhaiskasvatuksen laadunarviointijärjestelmän julkistamistilaisuus Helsingissä. Karvin tuottama Valssi antaa varhaiskasvatusorganisaatioissa ja päiväkodeissa

työskenteleville käyttöön monipuolisia työkaluja *toiminnan arviointiin* (Harkoma ym. 2023). Valssin avulla arvioidaan siis relationaalista toimintaympäristöä, joka tulee näkyväksi yhteisessä toiminnassa. Arviointityökalun taustana ovat varhaiskasvatukseen aiemmin laaditut toiminnan rakenne- ja prosessitekijöiden laatuindikaattorit (ks. Vlasov ym. 2018). Niissä kuvataan varhaiskasvatuksen olennaiset ja tavoiteltavat ominaisuudet. Näin varhaiskasvatuksen ammattilaisille annetaan tietoa siitä, mitä seikkoja suomalaisessa varhaiskasvatuksessa pidetään arvokkaina ja tärkeinä. Niin laadun indikaattorit kuin Valssi- laadunarviointijärjestelmä osoittavat varhaiskasvatuksessa toimiville, mikä pedagogisessa toimintaympäristössä on arvokasta, sitä laatua.

Kuvituskuvat Pixabay

LÄHTEET

Berti, S, Cigala, A. & Sharmahd, N. 2019. Early Childhood Education and Care Physical Environment and Child Development: State of the art and Reflections on Future Orientations and Methodologies. *Educational Psychology Review* 31:991–1021

Bøjer, B. 2021. Creating a Space for Innovative Learning: The Importance of Engaging the Users in the Design Process. Teoksessa W. Imms and T. Kvan (toim.), *Teacher Transition into Innovative Learning*

Environments. Singapore: Springer, 33-46. https://doi.org/10.1007/978-981-15-7497-9_4

Harkoma, S., Sarkkinen, T. & Vlasov, J. 2023. VALSSI-KÄSIKIRJA. Tietoa varhaiskasvatuksen laadunarviointijärjestelmästä Valssista ja sen hyödyntämisestä arvioinnissa. Helsinki: Karvi.

Mahat, M., Bradbeer, C., Byers, T., & Imms, W. (2018). Innovative learning environments and teacher change defining key concepts—Technical Report 3/2018. Noudettu <https://minervaaccess.unimelb.edu.au/handle/11343/216292>.

Massey, D. 2005. For Space. London: Sage.

Massey, D. 2008. Kodiksi kutsuttu paikka. Alkuperäinen teksti 1992, suomentanut J. Raivio. Teoksessa M. Lehtonen, P. Rantanen & Valkonen, J. (toim.) Samanaikainen tila. Tampere: Vastapaino, 127–149.

Matthews, E. & Lippman, P. C. 2020. The Design and Evaluation of the Physical Environment of Young Children's Learning Settings. *Early Childhood Education Journal* (2020) 48:171–180
<https://doi.org/10.1007/s10643-019-00993-x>

McNeil, J. & Borg, M. 2018. Learning spaces and pedagogy: Towards the development of a shared understanding. *Innovations In Education and Teaching International*, 55, 2, 228–238.
<https://doi.org/10.1080/14703297.2017.1333917>

Mulcahy, D., Cleveland, B., & Aberton, H. (2015). Learning spaces and pedagogic change: Envisioned, enacted and experienced. *Pedagogy, Culture & Society*, 23(4), 575–595.
<https://doi.org/10.1080/14681366.2015.1055128>.

Niemi, K. 2021. 'The best guess for the future?' Teachers' adaptation to open and flexible learning environments in Finland. *Education Inquiry* 12 (3), 282–300.
<https://doi.org/10.1080/20004508.2020.1816371>

Opetushallitus (OPH) (2022). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Määräykset ja ohjeet 700–2022. Helsinki: Opetushallitus.

Raittila, R. 2008. Retkellä. Lasten ja kaupunkiympäristön kohtaaminen. *Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research* 333.

Raittila, R. & Siippainen, A. 2022. Varhaiskasvatuksen pedagoginen toimintaympäristö. Teoksessa M. Koivula, A. Siippainen & P. Eerola-Pennanen (eds.) Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino, 291–302, 3. uudistettu painos.

Raittila, R., Vuorisalo, M. & Rutanen, N. (tulossa) Constructing the space of transition within the early childhood education and care pedagogical environment: A child's resources and positions. Contemporary Issues in Early Childhood.

Stankovic-Ramirez, Z. & Vittrup B. 2023. Prekindergarten Teachers' Perspectives on Classroom Environments and Barriers to Optimal Learning Spaces. Early Childhood Education Journal.

<https://doi.org/10.1007/s10643-023-01515-6>

Varhaiskasvatuslaki (540/2018) <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2022). Opetushallitus. Määräykset ja ohjeet 2022:2a.

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_2.pdf

Yle uutiset 20.2.2019. Luettu 11.9. 23. <https://yle.fi/a/3-10637627>

Jaa tämä:

Lataa...

Aiheeseen liittyy

[Varhaiskasvatuksen ristiaallokko – Kiireettömyyskaoksen vastapainona](#)
26 huhtikuun, 2024
Kategoriassa "Tutkittua varhaiskasvatuksesta"

[Ensi viikolla vieraskynässä Jolanda Havisalmi](#)
19 huhtikuun, 2024
Kategoriassa "Tutkittua varhaiskasvatuksesta"

[Oman elämän ääni – katsomuskasvatus vahvistamassa kestävästä ihmisyyden rakentumisesta](#)
11 kesäkuun, 2021
Kategoriassa "Myyräjoukko selvittää"

Julkaissut Samuli Ranta

Yliopistotutkija (UEF), kouluttaja #oppiminen #oppimiskokemus #motivaatio #tiimityö

Olen erityisesti kiinnostunut oppimisilmapiiristä, tunneilmastosta sekä vuorovaikutuksen laadusta. Ota yhteyttä: samuli.a.ranta(*at*)gmail.com

[Näytä kaikki artikkelit kirjoittajalta Samuli Ranta](#)

[◀ PREVIOUS](#)

[Ensi viikolla vieraana Raija Raittila](#)

[NEXT ▶](#)

[Ensi viikolla vieraskynässä Ulla Soukainen](#)

Jätä kommentti

Top 10

[Lasten fysiologinen stressinsäätely kotihoidossa ja varhaiskasvatuksessa](#)

[Mitä on lapsen itsesäätely ja mitä sen kehittyminen edellyttää?](#)

[Millaista on varhaiskasvatuksen matematiikka eli "pikkumatikka" ja miksi sitä tarvitaan?](#)

[Lapsilähtöisyys ja aikuisjohtoisuus osallisuuden ja pedagogiikan aikana](#)

[Musiikin monipuoliset mahdollisuudet lapsiryhmissä](#)

[Varhaiskasvatuksen pedagogiikka – Kohti teoreettisia määritelmiä](#)

[Onko tiimityön toimivuus edellytys laadukkaalle varhaiskasvatukselle? Tiimityön merkitys varhaiskasvatuksessa](#)

[Aikuinen on yhteisöllisen leikin keskushahmo taaperoryhmässä](#)

[Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten ja perheiden vahvuudet, osaaminen ja aktiivinen osallisuus](#)

suomalaisessa varhaiskasvatuksessa

Voisitko sinä olla se, joka näkee lapsen haastavan käyttäytymisen taakse?

Yhteistyössä

Seuraa meitä Facebookissa

Seuraa blogia sähköpostilla

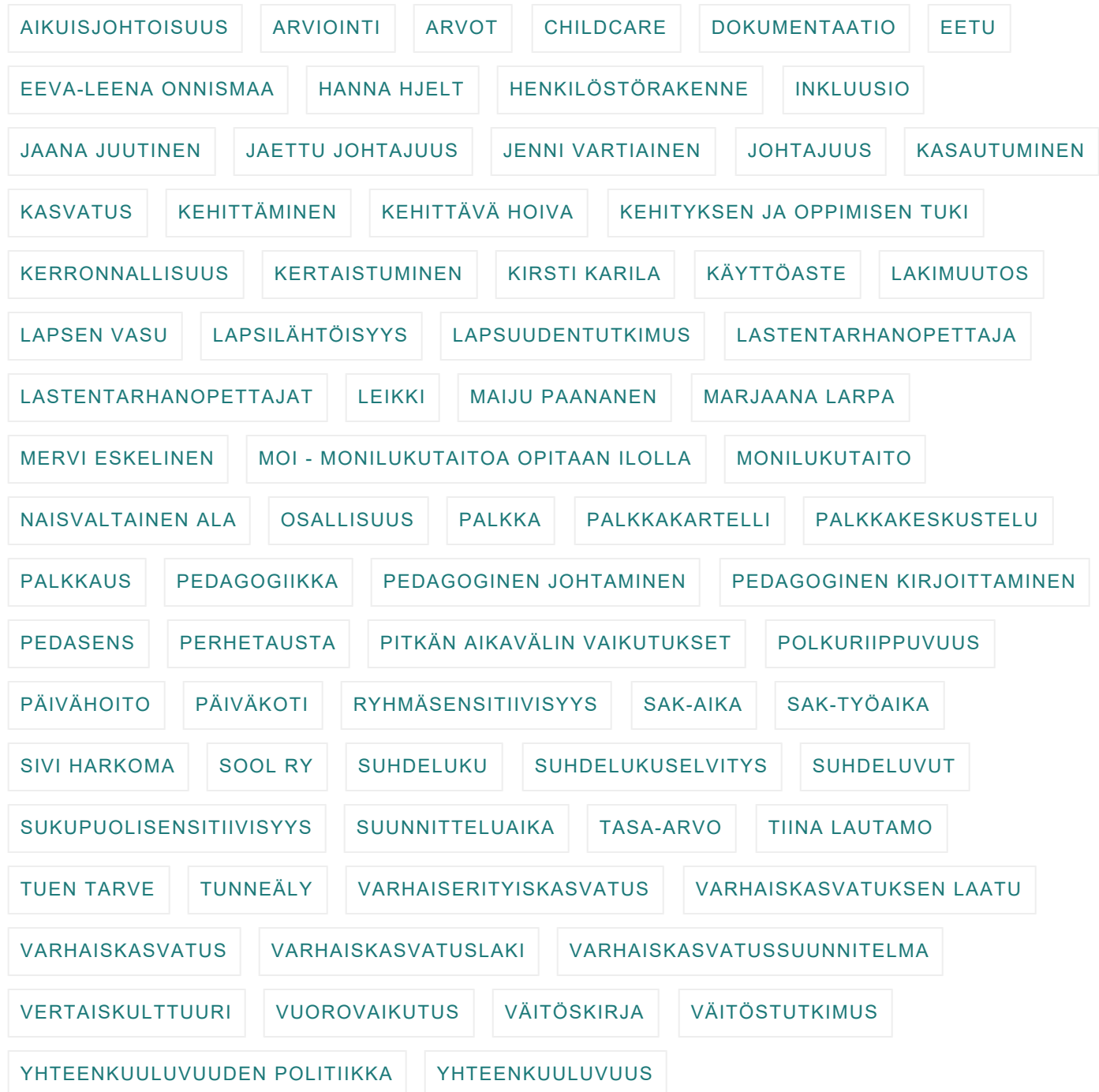
Syötä sähköpostiosoitteesi, niin voit seurata tätä blogia ja saat ilmoituksia uusista julkaisuista sähköpostitse.

Seuraa

Liity 9 003 tilaajien joukkoon

Hae

Avainsanat

A WORDPRESS.COM WEBSITE. TEEMAN PENSCRATCH 2 ON TEHNYT WORDPRESS.COM.